

“BO’LAJAK LOGOPEDLARNING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA MUSTAQIL TA’LIMNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI”

Mirkamilova Noilaxon Mirsardarovna

Annotatsiya: mazkur maqolada bo’lajak logopedlarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda mustaqil ta’limning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilingan. Logoped mutaxassislarni tayyorlash jarayonida mustaqil ta’limning ahamiyati, uning kasbiy bilim, ko’nikma va malakalarni shakllantirishdagi o’rni yoritilgan. Shuningdek, mustaqil ta’limni tashkil etishning zamonaviy shakllari, metodlari va vositalari hamda ularning bo’lajak logopedlarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishga ta’siri ochib berilgan. Tadqiqot natijalariga ko’ra, mustaqil ta’lim bo’lajak logopedlarning kasbiy faoliyatga tayyorgarligini oshirish, mustaqil fikrlash, muammolarni hal etish va refleksiv faoliyatni rivojlantirishning muhim omili ekanligi aniqlangan.

Аннотация: в данной статье анализируются педагогические возможности самостоятельного обучения в развитии профессиональной компетентности будущих логопедов. Подчеркивается важность самостоятельного обучения в процессе подготовки логопедов, его роль в формировании профессиональных знаний, навыков и квалификаций. Также раскрываются современные формы, методы и средства организации самостоятельного обучения и их влияние на развитие профессиональной компетентности будущих логопедов. По результатам исследования, самостоятельное обучение является важным фактором повышения готовности будущих логопедов к профессиональной деятельности, развития самостоятельного мышления, навыков решения проблем и рефлексивной деятельности.

Abstract: this article analyzes the pedagogical possibilities of independent education in the development of professional competence of future speech therapists. The importance of independent education in the process of training speech therapists, its role in the formation of professional knowledge, skills and qualifications is highlighted. Also, modern forms, methods and means of organizing independent education and their impact on the development of professional competence of future speech therapists are revealed. According to the results of the study, independent education is an important factor in increasing the readiness of future speech therapists for professional activity, developing independent thinking, problem solving and reflective activity.

Kalit so’zlar: logopediya, kasbiy kompetentlik, mustaqil ta’lim, bo’lajak logoped, pedagogik imkoniyatlar, kompetensiyaviy yondashuv, kasbiy tayyorgarlik.

KIRISH

Bugungi kunda oliy ta’lim tizimini modernizatsiya qilish, ta’lim sifatini oshirish va raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlash masalalari ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi.

Ayniqsa, maxsus pedagogika va logopediya sohasida faoliyat yurituvchi mutaxassislarni tayyorlashda kasbiy kompetentlikni rivojlantirish alohida ahamiyat kasb etadi. Nutq nuqsonlariga ega bo'lgan bolalar bilan ishlash logopeddan chuqur nazariy bilim, amaliy ko'nikma hamda ijodiy yondashuvni talab qiladi.

Bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda mustaqil ta'lim muhim o'rin tutadi. Mustaqil ta'lim talabalarning bilimlarni mustaqil egallashi, tahlil qilishi, amaliyotga tatbiq etishi va kasbiy muammolarni mustaqil hal qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Shu sababli mustaqil ta'limning pedagogik imkoniyatlarini ilmiy jihatdan o'rganish va amaliyotga tatbiq etish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Kasbiy kompetentlik tushunchasi pedagogika va psixologiya fanlarida keng tadqiq qilingan. Kompetensiyaviy yondashuv mutaxassisning nafaqat bilim va ko'nikmalarini, balki ularni amaliy faoliyatda qo'llash qobiliyatini ham nazarda tutadi.

Ilmiy manbalarda bo'lajak pedagog va logopedlarni tayyorlash jarayonida mustaqil ta'limning o'rni alohida ta'kidlanadi. Tadqiqotchilar mustaqil ta'lim talabalarning kasbiy mustaqilligi, kreativ fikrlashi, axborot bilan ishlash kompetensiyasi va refleksiv qobiliyatlarini rivojlantirishini qayd etadilar.

Logopediya yo'nalishida esa mustaqil ta'lim orqali diagnostika, korreksion ishlarni rejalashtirish va individual rivojlantiruvchi dasturlar tuzish ko'nikmalari shakllanadi.

Shu bilan birga, bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda mustaqil ta'limning pedagogik imkoniyatlari yetarli darajada tizimli o'rganilmagan.

Tadqiqotda ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, kuzatish, taqqoslash, umumlashtirish va tizimli yondashuv metodlaridan foydalanildi. Shuningdek, logopediya yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarning mustaqil ta'lim faoliyati va kasbiy tayyorgarlik darajasini o'rganishga qaratilgan nazariy tahlillar amalga oshirildi.

Mustaqil ta'limning kasbiy kompetentlikni rivojlantirishdagi pedagogik imkoniyatlari, mustaqil ta'limning pedagogik imkoniyatlari talabalarning kasbiy faoliyatga tayyorgarligini ta'minlovchi bir qator omillar orqali namoyon bo'ladi.

Bilimlarni mustaqil egallash imkoniyati, mustaqil ta'lim talabalarga logopediya sohasidagi zamonaviy ilmiy manbalarni o'rganish, yangi metod va texnologiyalar bilan tanishish imkonini beradi. Bu esa kasbiy bilimlarning muntazam yangilanib borishini ta'minlaydi.

Kasbiy-amaliy ko'nikmalarni shakllantirish, mustaqil ta'lim jarayonida talabalarga logopedik mashg'ulot ishlanmalarini yaratish, nutq nuqsonlarini tahlil qilish, diagnostik materiallar ishlab chiqish kabi topshiriqlar beriladi. Natijada ular amaliy faoliyat uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni egallaydilar.

Muammoli vaziyatlarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirish, logopedik faoliyat ko'plab individual yondashuvlarni talab qiladi. Mustaqil ta'lim davomida keyslar va muammoli vaziyatlar ustida ishlash talabalarda tahliliy fikrlash va kasbiy qaror qabul qilish kompetensiyasini rivojlantiradi.

Refleksiv kompetentlikni shakllantirish, kasbiy faoliyat samaradorligini ta'minlash uchun logoped o'z ishini tahlil qila olishi kerak. Mustaqil ta'lim talabalarining o'z faoliyatini baholash, kamchiliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish, zamonaviy ta'lim sharoitida elektron ta'lim resurslari, videomateriallar va onlayn platformalar bilan ishlash muhim ahamiyatga ega. Mustaqil ta'lim jarayonida ulardan foydalanish bo'lajak logopedlarning raqamli kompetentligini rivojlantiradi.

Bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetentligi tarkibiy qismlari, tahlillar asosida bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetentligi quyidagi komponentlardan iborat ekanligi aniqlandi:

- Motivatsion komponent
- Kasbga qiziqish, kasbiy faoliyatga ijobiy munosabat va o'zini rivojlantirishga intilish.
- Kognitiv komponent
- Logopediya, maxsus pedagogika, psixologiya va korreksion pedagogika bo'yicha nazariy bilimlar majmui.

Faoliyat komponenti

- Diagnostika o'tkazish, korreksion dasturlar tuzish va logopedik mashg'ulotlarni tashkil etish ko'nikmalari.

Refleksiv komponent

- Kasbiy faoliyatni tahlil qilish va baholash qobiliyati.
- Mustaqil ta'lim mazkur komponentlarning barchasini rivojlantirish imkonini beradi.

Mustaqil ta'limni tashkil etishning samarali shakllari

Bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda quyidagi shakllardan foydalanish maqsadga muvofiq:

- ilmiy maqolalarni tahlil qilish;
- amaliy keyslarni yechish;
- videokuzatuv asosida logopedik xulosa tuzish;
- loyiha faoliyati;
- elektron portfoliolar yaratish;
- mustaqil tadqiqot ishlari;
- interaktiv onlayn platformalar bilan ishlash;
- nutq nuqsonlarini diagnostika qilish bo'yicha amaliy topshiriqlar.

Ushbu shakllar talabalarni real kasbiy faoliyatga yaqinlashtiradi va ularning mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, mustaqil ta'lim bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning samarali vositasi hisoblanadi. Mustaqil ta'lim jarayonida talabalar nazariy bilimlarni chuqurlashtiradi, amaliy ko'nikmalarni egallaydi, kasbiy muammolarni mustaqil hal qilish tajribasini hosil qiladi hamda refleksiv faoliyatni rivojlantiradi.

Shuningdek, mustaqil ta'limni zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan integratsiyalash uning samaradorligini yanada oshiradi. Ayniqsa, raqamli ta'lim resurslari va muammoli ta'lim

elementlaridan foydalanish bo'lajak logopedlarning kasbiy tayyorgarligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda mustaqil ta'lim muhim pedagogik vosita hisoblanadi. U talabalarning kasbiy bilimlari, amaliy ko'nikmalari, mustaqil fikrlashi va refleksiv qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Mustaqil ta'limni kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etish logoped mutaxassislarni tayyorlash sifatini oshirish imkonini beradi.

Kelgusida mustaqil ta'limning elektron platformalar, sun'iy intellekt texnologiyalari va innovatsion pedagogik metodlar bilan integratsiyalashgan modelini ishlab chiqish bo'lajak logopedlar tayyorgarligini takomillashtirishning muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining oliy ta'limni rivojlantirishga oid qarorlari va farmonlari.
3. Zeer E.F. Kompetentnostniy podxod v obrazovanii. – Moskva, 2019.
4. Levina R.E. Osnovi logopedii. – Moskva: Prosveshchenie, 2018.
5. Volkova L.S. Logopediya. – Moskva: Vados, 2021.
6. Muminova L.R. Maxsus pedagogika asoslari. – Toshkent, 2022.
7. Xaydarov F.X., Xalilova N.I. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent, 2021.
8. Zamonaviy logopediya va maxsus pedagogika bo'yicha ilmiy maqolalar va dissertatsiyalar.